

Klankbordgroep

Voor het project Vitale Lelieteeft is een klankbordgroep samengesteld, waarin de volgende partijen zitten: het ministerie van LNV, de NVWA, het Ctgb, de KAVB, twee telers, een veredelaar, een potgrondleverancier en een adviseur. Deze groep komt twee maal per jaar bijeen om met de onderzoeker te overleggen over het project.

Contouren nieuwe lelieteelt zichtbaar

Het eenrichtingsysteem voor de lelieteelt oogt goed. Dat kan onderzoeker Casper Slootweg van Wageningen University & Research na het eerste jaar van het project Vitale Lelieteelt al zeggen. “Verrassend om te zien dat een bol zo snel kan groeien uit weefselkweek.”

De leliesector kan aan de slag.

Tekst: Arie Dwarswaard | Fotografie: René Faas

Met de nodige krachtinspanning haalt onderzoeker Casper Slootweg een bol uit een bak in een van de kassen van de WUR-locatie Bleiswijk. Het is de eerste bol die hij root, en hij is verrast. Een grote witte bol, naar schatting maat 14/16, is in acht maanden tijd gegroeid uit weefselkweek die in maart is begonnen. “Dit kan dus als je onder ideale omstandigheden vanuit weefselkweek gaat telen. Zonder gewasbeschermingsmiddelen en in een luisvrije kas.”

Dit eerste resultaat is onderdeel van het project Vitale Lelieteelt, dat vorig jaar juli van start ging. Het project is voortgekomen uit een initiatief van de voormalige staatssecretaris Martijn van Dam uit het kabinet Rutte-2, die aan de slag wilde met groene gewasbescherming. Het doel hiervan is om na te gaan of teelten ook zonder of met flink minder gangbare gewasbescherming geteeld kunnen worden. Aanvankelijk was alleen de voedingsland- en tuinbouw in beeld, maar dit werd uitgebreid met de sierteelt. Resultaat: de lelie werd toegevoegd, omdat dit een van de teelten is waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nu eenmaal erg hoog is. De andere sectoren die meedoen in het project zijn akkerbouw, aardbeien en appels.

Aan dit project zitten een paar bijzondere kanten, aldus Casper Slootweg. “Het wordt volledig gefinancierd vanuit het ministerie van LNV. Dergelijke projecten zijn er bijna niet meer. We krijgen als onderzoekers alle ruimte om het onderzoek uit te voeren. ‘Doe maar wat je wilt en denk vooral buiten de gangbare meningen en opvattingen.’ Dat is natuurlijk prachtig. En de looptijd van het project is ook relatief lang: van juli 2017 tot en met 31 december 2022.”

ZONDER CHEMIE

De doelstelling die Slootweg voor dit project heeft geformuleerd, is helder: in 2030 lelies telen zonder chemische gewasbescherming. “Daarbij kiezen we voor een technologische oplossing. Daar zitten nog zo veel mogelijkheden. De belangrijkste elementen in die manier van werken zijn schoon starten, beschermd telen en schoon afleveren.” Het idee waarmee hij aan de slag is gegaan, is niet nieuw,

erkent hij. “In de jaren negentig hebben de onderzoekers Henk Gude en Piet Boonekamp al vastgesteld dat het ontwerpen van een eenrichtingsysteem de lelieteelt echt vooruit zou helpen. Toen was de tijd er nog niet rijp voor, maar dat is nu echt anders. De leliesector komt in een steeds grotere spagaat terecht: het aantal beschikbare middelen neemt af en de eisen van afnemers nemen toe. Dan moet je gaan nadenken over een andere manier van produceren. Door een deel van de teelt onder glas te laten plaatsvinden, denken wij dat je met in ieder geval veel minder chemie een schoon eindproduct kan gaan telen. Daarbij laat je het circulair telen wel los.”

‘Sputen tegen luis of schimmel was niet nodig’

BLOEM OF BLAD

In het project is gekozen voor cultivars uit de drie belangrijkste leliegroepen: een Oriëntal, een LA-hybride en een OT-hybride. Weefselkweek van deze drie cultivars is in maart in bakken geplant in een van de kassen van de onderzoekslocatie van WUR in Bleiswijk. In de meeste bakken zijn honderd weefselkweekplantjes gezet, in sommige vijftig. De kas waarin de proef staat, is luisdicht. Tot begin oktober is alleen gewerkt met natuurlijk licht. Daarna zorgen SON-T-lampen voor extra belichting. Het temperatuurregime omschrijft Slootweg als mild, dus geen hitte, geen kou. “In feite zijn de planten hier onder de ideale omstandigheden gekweekt. We hebben niet gespoten tegen schimmel of luis, omdat dit niet nodig was.”

De cultivars reageren verschillend op deze manier van telen. Twee ervan blijven vegetatief en maken dus alleen maar blad. De derde is enkele weken geleden stengels met bloemen gaan vormen. Dat is duidelijk te zien in het verschil in bolomvang. Waar de bol van een van de vegetatief blijvende cultivars oogt als maat 14/16, is die van de bloeiende lelie nu nog maat 12. “Ik laat de bollen voorlopig nog verder uitgroeien. Ik wil kijken wat er gebeurt. De kans is groot dat na de bloei de bol in omvang toeneemt.”

MEER LAGEN

Met de opbrengst van deze proeven kan Slootweg verder. Wat hem betreft zijn de bollen te duur om direct te verhandelen. “Het zijn wel bollen die de teler kan gebruiken om te schubben. Als die schubben hun temperatuurbehandeling hebben gehad, zou je ze daarna ook weer onder glas kunnen uitplanten om ze verder op te kweken. Omdat het gewas dan toch laag blijft, zou dat heel goed kunnen met bijvoorbeeld een meerlagenteeltsysteem en led-verlichting. Dat is ook wel nodig, omdat we het bij lelie hebben over zo’n 4.300 ha. Als je al het uitgangsmateriaal in de kas wil telen, moet je wel efficiënt gebruik maken van de ruimte; dus mogelijk jaar-rond in meer lagen. Als na een paar maanden de bolletjes van schub groot genoeg zijn, kun je ze in het voorjaar buiten opplanten en laten uitgroeien tot leverbaar. Dat levert een enorme tijdswinst op.”

De resultaten die binnen een jaar zijn behaald, zijn positief, vindt Slootweg. “Deze eerste indrukken geven mij de hoop dat dit eenrichtingsstelsel met led-verlichting het ook gaat worden. Tegelijkertijd zijn er nog heel wat scenario’s om verder uit te werken en dat kan ook in dit project. Zo zullen bij het gebruik van led-verlichting moeten uitzoeken welk kleurenspectrum het beste resultaat geeft. Daarnaast broeien we bollen af om te kijken of de bollen een vergelijkbare kwaliteit bloemen opleveren.”

VUURWAARSCHUWING

Het project zet in op het flink terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt. Naast de proeven in Bleiswijk ligt er ook een onderzoek op het proefveld van het Regionaal Onderzoek Lelieteelt in Drenthe. “Daar gaan we na of we met een aantal producten de bodemweerbaarheid kunnen verbeteren en daarmee de

plantgezondheid. Afgelopen jaar hebben we plantgoed uit de reguliere teelt geplant dat niet is gedompeld in een fungicide. Daarnaast zijn we met het vuurwaarschuwingssysteem gaan werken. Er hoeft dan alleen gespoten als de weervoorspelling daar aanleiding toe geeft. Dat bestaat al heel lang, maar er werken maar weinig telers mee. Binnenkort worden de bollen gerooid en weten we wat de eerste resultaten zijn.”

BOLLEN DUURDER

En waar staat het project op 31 december 2022? “Dan is er een goed werkend prototype van een eenrichtingsstelsel voor de lelieteelt waarbij maar een minimum aan gewasbeschermingsmiddelen nodig is. Dat is wat ik dan wil afleveren.” Dat zal wel gevolgen hebben voor de kostprijs per bol, verwacht hij. “De bollen zullen duurder worden, maar wat is het alternatief? Zo doorgaan en geen afzet meer hebben?” ♦

Project volgen

Wie geïnteresseerd is in de voortgang van het project Vitale Lelieteelt, kan zich hiervoor aanmelden door een e-mail te sturen naar mevrouw Barry Looman, barry.looman@wur.nl.